

بررسی خصوصیات پشم آمیخته های حاصل از تلاقی گوسفندان شال و زندی با زل

قادر منافی آذر^۱؛ حمیدرضا انصاری رنالی^{۲*}؛ ناصر امام جمعه کاشان^۳؛ بهرام لطف ال...نیا^۴؛
مجید افشار^۴ و رمضانعلی عزیزی^۵

۱. عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام ارومیه
۲. عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم دامی کشور
۳. عضو هیئت علمی دانشگاه تهران - بابوریجان
۴. کارشناس موسسه تحقیقات علوم دامی کشور
۵. عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام استان مرکزی

چکیده:

این طرح به منظور امکان بهبود خصوصیات پشم نتاج آمیخته های گوسفندان وُندی و شال با نژاد زل انجام گرفته است. تعداد ۱۲۶ راس میش نژاد زندی و ۸۰ راس میش نژاد شال به ترتیب با اسپرم حاصل از تعداد ۸، ۴، و ۴ راس قوچ زندی، شال و زل تلقیح مصنوعی شدند. گوسفندان قبل از شروع آزمایش بر علیه بیماریهای آبله، شاربن و آگلاکسی واکسینه شدند. در فصل آمیزش گوسفندان از پس چر مزارع جو و ذرت تغذیه شدند. از ناحیه پهلو سمت چپ گوسفندان به مقدار ۱۰ گرم پشم جهت اندازه گیری طول استاپل، قطر و راندمان پشم نمونه گیری شد. نتایج نشان داد که اختلاف معنی داری بین طول راندمان و قطر پشم گوسفندان وجود نداشت. میانگین و خطای معیار قطر پشم گوسفندان شال X شال، زندی X زندی، و زل X زندی و زل X شال به ترتیب $32/42 \pm 1/21$ ، $28/22 \pm 0/41$ ، $33/19 \pm 0/94$ و $32/77 \pm 0/94$ بود. قطر پشم گوسفندان زندی X زندی بطور معنی داری ($P < 0/05$) کمتر از گوسفندان آمیخته بود. از آنجاییکه اختلاف معنی داری در خصوصیات الیاف گوسفندان آمیخته وجود نداشت در صورتیکه کیفیت گوشت آمیخته ها بهبود یابد این روش آمیخته گری میتواند مفید باشد.

واژگان کلیدی: آمیخته گری، زندی، شال، زل، طول دسته الیاف، قطر، راندمان پشم

مقدمه:

جمعیت گوسفندان ایران بالغ بر ۵۰ میلیون رأس از ۲۶ گروه ژنتیکی می باشد و که مهمترین منبع تأمین کننده گوشت قرمز و پشم مورد نیاز صنایع کفپوشها بخصوص قالی دستباف (۳) می باشد. با توجه به روند صعودی جمعیت کشور در سالهای اخیر تقاضا برای مصرف گوشت و پشم افزایش یافته است. تولید پایین نژادهای بومی ناشی از تغذیه نامناسب و شرایط آب و هوایی باعث شده است که آمیخته گری بعنوان روشی برای بهبود کمی و کیفی تولیدات گوسفند بخصوص گوشت مورد استفاده قرار گیرد. متأسفانه مطالعات آمیخته گری انجام شده در ایران صرفاً بر روی افزایش گوشت و یا پشم بطور جداگانه صورت گرفته و کمتر مطالعه ای بوده است که اثر متقابل این تولیدات را با هم مورد بررسی قرار دهد. اثرات مثبت آمیخته گری روی رشد بره ها و تولید گوشت بدون در

*مسول مکاتبات، پیام نگار: hans2003@yahoo.com

نظر رفتن خصوصیات پشم بوسيله كيانزاد (۵) سيدول و ميلو (۶) گزارش شده است. از طرفي اثرات آميخته‌گري روي خصوصيات پشم گوسفندان بدون صفات لاشه مورد مطالعه قرار گرفته است. آميخته‌گري جهت بهبود كيفيت پشم بر پايه ميش مغاني و قوچ رامبويه نژادي را بنام مغبوله توليد نمود (۱). اين نژاد داراي وزن بيده. ظرافت و درصد پشم حقيقي بيشتري در مقايسه با پايه مادري بود (۱). نتايج آميخته‌گري قوچهاي نژاد خارجي سافوك با ميشهاي بومي مغاني و قزل نشان داد كه نتاج حاصله؛ از قطر، ضريب تغييرات و طول پشم بهتري برخوردار بودند. هدف از اين تحقيق امكان بهبود خصوصيات پشم و کاهش چربي لاشه در نتاج آميخته‌هاي زندي و شال با نژاد زل مي باشد. نتايج مربوط به کاهش چربي در گزارش ديگري ارائه شده است (۲) كه از ذكر آنها در اين مقاله خودداري مي گردد و صرفاً به خصوصيات پشم حاصل از اين آميخته‌گري پرداخته خواهد شد.

نژاد شال: گوسفند دنبه‌داري است كه پراكش آن در منطقه دشت قزوين در بخشهاي رامند، دشت آبي و دودانگه مي باشد. اين نژاد داراي خصوصيات گوشتي مناسب با جثه‌اي نسبتاً درشت و وزني حدود ۷۰-۶۵ كيلوگرم مي باشد. جمعيت اين نژاد ۰/۸ درصد از جمعيت گوسفندان ايران را تشكيل مي دهد. ميانگين وزن بيده (۵)، ظرافت و طول پشم (۴) به ترتيب ۱/۰۲ كيلوگرم، ۳۴/۴ ميكرومتر و ۱۰/۶۰ سانتيمتر مي باشد.

نژاد زندي: گوسفند دنبه‌داري است كه در اطراف قم و ورامين پراكنده مي باشد. وزن قوچهها ۵۰-۴۵ و در ميشها ۴۰-۴۵ كيلوگرم است. ميانگين وزن بيده، طول دسته الياف (۵) و قطر پشم (۴) گوسفند زندي به ترتيب ۱/۷ كيلوگرم، ۱۳/۵ سانتيمتر و ۳۷/۱۷ ميكرومتر مي باشد.

نژاد زل: تنها گوسفند دم دار ايراني است كه از كوچكترين جثه در بين تمامي نژادهاي گوسفند ايراني برخوردار است. مبدأ اصلي اين نژاد، مناطق شمالي كشور بخصوص منطقه مازندران مي باشد. جمعيت گوسفندان اين نژاد ۶/۲ درصد از كل جمعيت گوسفندان كشور را تشكيل مي دهد. گوشت كم چربي و پشم زبر و ضخيم اين نژاد يكي از مهمترين خصوصيات توليدي اين گوسفند محسوب مي گردد. ميانگين وزن بيده (۵)، قطر و طول پشم (۴) اين گوسفند به ترتيب ۱/۸ كيلوگرم، ۳۸/۹ ميكرون و ۱۶/ سانتيمتر مي باشد.

مواد و روشها:

حيوانات و نحوه آميزش: در اجرائ اين تحقيق تعداد ۱۲۶ رأس ميش نژاد زندي (۶۶ رأس زندي × زندي و ۶۰ رأس زل × زندي) و ۸۰ رأس ميش نژاد شال (۴۰ رأس شال × شال و ۴۰ رأس زل × شال) موجود در مزرعه مجتمع آموزشي ابوريحان (دانشگاه تهران) به ترتيب با اسپرم حاصل از تعداد ۸، ۴ و ۴ رأس قوچ زندي، شال و زل تلقيح مصنوعي شدند. به منظور اطمينان از بارورشدن ميشها از يك رأس قوچ زندي براي تركيب آميزش زندي × زندي و يك رأس قوچ شال براي تركيب آميزش شال × شال و يك رأس قوچ زل براي تركيب آميزش زل × زندي و يك رأس قوچ زل براي تركيب آميزش زل × شال منظور شدند.

عمليات بهداشتي: گوسفندان قبل از شروع آزايش بر عليه بيماريهاي آبله، شاربن و آگالاکسي واکسينه شدند و پس از خاتمه دوره زايش حيوانات در حمام ضدكنه شستشو شدند. براي مبارزه با انگلهاي داخلي به حيوانات شربت ضد انگل كلوزانتول داده شد و براي آزمون بيماري بروسولوز از كلية حيوانات خون گيري شد. برهها در فاصله پس از تولد تا شيرگيري بر عليه بيماريهاي شاربن و آگالاکسي و در شروع پروار براي آنتروتوكسي واکسينه شدند.

تغذيه: در تابستان حيوانات در باقيمانده مزارع جو و ذرت چرانيده شدند. در شهريور ماه و قبل از شروع آميزش براي ميش ۲۰۰ گرم و براي هر رأس قوچ ۹۰۰-۸۵۰ گرم جو در نظر گرفته شد. در فصل آميزش از پس چر مزارع جو و ذرت استفاده مي شد. پس از خاتمه فصل آميزش از آبان ماه تا نيمه اول دي ماه با سيلوي ذرت، يونجه و كاه تغذيه شدند.

نتايج: برهها پس از تولد براي مدت حداقل ۷۵ روز همراه ميشها بودند و بطور آزاد از شير مادر تغذيه نمودند. سپس اين برهها شيرگيري شده و براي پرواربندى و جمع‌آوري اطلاعات مورد نياز براي تحقيق حاضر منظور شدند. ميانگين سن برهها در پايان مطالعه با تفكيك جنس و نژاد در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- تعداد و ميانگين سن برهها(روز) در شروع و پايان مطالعه به تفكيك جنس و نژاد

تعداد و ميانگين سن (روز) در شروع پروار	تعداد و ميانگين سن (روز) در انتهاي پروار
--	--

۶۶/۸۲±۲/۹۸	۱/۹۹±۰/۳۷ .	۴/۳۹±۰/۶۰	۱/۶۲±۰/۹۳ ۹۴	۱/۱۸±۲/۱۳ ۴۴	۱/۴۲±۱/۲۱ ۳۲	۶/۸۰±۰/۱۵	کل	شال × شال
۶۶/۱۵±۰/۷۸	۱/۶۴±۰/۲۸ .	۴/۱۳±۰/۶۴	۱/۲۳±۰/۸۴ ۹۵	۱/۴۶±۲/۶۲ ۴۴	۱/۸۴±۱/۷۳ ۳۱	۶/۶۸±۰/۵۳	نر	
۶۷/۷۶±۳/۷۰	۱/۴۷±۰/۷۸ ۱	۴/۷۵±۱/۲۲	۱/۷۷±۱/۹۹ ۹۳	۱/۷۹±۳/۹۱ ۴۳	۱/۲۳±۱/۷۴ ۳۳	۶/۹۸±۰/۵۷	ماده	
۶۱/۹۶±۸/۰۴	.	۳/۴۰±۰/۵۴	۱/۶۰±۰/۵۴ ۹۶	۱/۷۳±۱/۳۴ ۴۶	۱/۳۲±۰/۴۱ ۲۸	۶/۷۰±۰/۳۲	کل	زندگی × زندگی
۶۴/۸۶±۳/۵۷	.	۳/۹۰±۱/۳۵	۱/۰۹±۱/۳۵ ۹۶	۱/۶۵±۱/۷۱ ۴۷	۱/۷۲±۰/۴۱ ۲۸	۶/۸۶±۰/۵۲	نر	
۱/۵۵±۳/۲۴ ۶۵	.	۳/۲۳±۰/۶۳	۱/۷۷±۰/۶۳ ۹۶	۴۵/۹۷±۲/۱ A	۱/۹۹±۰/۶۷ ۲۷	۶/۵۸±۰/۳۸	ماده	
۶۱/۸±۱/۹۵	۱/۶۹±۰/۶۹ .	۶/۹۹±۴/۷۰	۱/۳۱±۵/۳۹ ۹۲	۱/۶۷±۱/۵۶ ۳۹	۱/۱۹±۰/۹۴ ۳۳	۷/۴۲±۰/۴۴	کل	زل × زندگی
۱/۵۴±۲/۷۰ ۶۲	۱/۴۳±۲/۴۳ ۲	۱/۳۳±۱/۸۰ ۱۸	۱/۲۳±۱۹/۲۳ ۹۰	۱/۸۶±۲/۶۸ ۳۸	۱/۲۷±۱/۶۲ ۳۴	۶/۷۴±۰/۲۹	نر	
	.	۲/۴۶±۰/۴۴	۱/۵۴±۰/۴۴ ۹۴		۱/۱۰±۰/۸۸ ۳۲		ماده	
۱/۸۵±۱/۵۴ ۶۲	۱/۷۷±۰/۵۰ .	۷/۱۲±۲/۶۲	۱/۲۶±۳/۰۷ ۹۲	۱/۱۵±۱/۸۹ ۴۲	۱/۷۷±۰/۹۴ ۳۲	۷/۷۷±۰/۳۸	کل	زل × شال
۱/۲۰±۲/۱۲ ۶۵	۱/۹۳±۰/۹۳ .	۶/۱۵±۳/۶۵	۱/۳۷±۴/۱۲ ۹۳	۱/۶۵±۳/۰۳ ۴۵	۱/۱۵±۰/۶۲ ۳۲	۷/۵۰±۰/۳۶	نر	
۱/۹۷±۱/۹۷ ۶۰	۱/۶۹±۰/۶۹ .	۷/۶۰±۳/۸۴	۱/۷۰±۴/۵۲ ۹۱	۱/۳۶±۱/۷۲ ۳۹	۱/۲۷±۱/۶۷ ۳۳	۷/۹۸±۰/۶۴	ماده	

منابع:

- طاهریپور، دری، ن.، صالحی، م. و منعم، م. ۱۳۷۹ مقایسه خصوصیات پشم آمیخته های حاصل از تلاقی گوسفندان ایرانی با نژاد سافولک

۲. منافسی آذر، ق. ۱۳۸۱ بررسی صفات رشد و لاشه بره های حاصل از تلاقی نژادهای شال و زندی با زل. پایان نامه کارشناسی ارشد. مجتمع آموزشی عالی ابوریحان بیرونی (دانشگاه تهران).

۳. مرکز آمار ایران. ۱۳۷۹ سالنامه آماری کشور.

۴. وزارت صنایع ۱۳۶۴. طرح مطالعاتی بررسی کمیّت و کیفیت پشم گوسفندان بومی کشور.

5. Sidwell, G. W., R. L. Wilson and M. E. Houriham. 1971. Production in some prebreds of sheep and their crosses. 4. Effect of crossbreeding on wool production. J. Animal Sci. 32: 1099.

6. Kyanzad. M. R. 2002. Crossbreeding of three Iranian sheep breeds with respect to reproductive, growth and carcass characteristics. Ph. D. thesis. Universit of Putra Malaysia.